

Jan Kavan o roce
1968 str. 4

Rudi Dutschke a
invaze 1968 str. 10

Jižní Amerika
str. 13 a 16

PROTI VÁLCE A GLOBÁLNÍMU KAPITALISMU

ČÍSLO 24

Solidarita

Rok nadějí i zklamání

1968: Svět povstal

Protest na den „D“

8. července zavítala do Prahy Condoleezza Rice, aby zde podepsala první ze dvou smluv o radaru. Na protest proti tomuto podpisu se sešlo na Václavském náměstí 3000 lidí.

Demonstrace, kterou organizovala Iniciativa Ne základnám, začala v 18 hodin na Václavském náměstí. Kromě zástupců Iniciativy na ní vystoupil také Petr Uhl a Jan Neoral jako představitel Ligy starostů proti radaru.

Jan Májíček, mluvčí Iniciativy řekl: „Condoleezza Rice je spoluodpovědná za statisíce mrtvých Iráčanů a Afghánců. Je zodpovědná i za smrt tisíců amerických občanů. Mnoho z nich byli rezervisté nebo příslušníci Národních gard, kteří nikdy nečekali, že budou nasazeni v zemi tisíce kilometrů vzdálené.

Je příznačné, že kromě vlády nikdo ani pořádně neví, jakou smlouvu vlastně česká vláda dnes podepsala. Nevědí to ani členové parlamentu, poslanci a senátoři, kromě malého počtu zasvěcených.“ Jan Neoral k tomu dodal: „O ochranu Česka evidentně nejde. Pan premiér se už vyjádřil, že by radar bral, i kdyby antirakety měly být v Anglii. To je ale absurdní, odtamtud už ochrana Česka nefunguje vůbec.

Tato vláda se považuje za elitu, radar prosazuje násilím a této zemi škodí.“ Poté se průvod vydal směrem k ministerstvu zahraničí přes Národní třídu a Palachovo náměstí. Fakt, že přesné datum příjezdu Condoleezy Rice bylo drženo do poslední chvíle v tajnosti a že začaly prázdniny vzbuzoval u některých organizátorů obavy z malé účasti. Konečný počet účastníků, okolo 3000, nakonec překonal jejich očekávání. O protestu dokonce věrohodně informovala i Česká televize, jež mluvila ve své živém vstupu o „několika tisících“ účastníků.

Marxismus 2008

Od 3. do 7. července se na Central University of London konal další ročník festivalu Marxism 2008, tentokrát pod názvem „Nalézání odpovědí pro svět v krizi“.

Každý, kdo kdy na Marxismu v Londýně byl, bude jistě souhlasit s jednou věcí: nedá se to zvládnout. I letošní ročník nabídl obrovské množství přednášek a debat, promítání filmů a koncertů. Debatovat jste mohli na témata od vysvětlení současné ekonomické krize v USA po rok 1968, od Latinské Ameriky po boj za osvobození žen, od války v Iráku po Ruskou revoluci.

Na Marxismu tradičně přednáší řada známých a vlivných osobností rozličných protestních hnutí. Za všechny jmenujme filosofa Istvána Meszároše, spisovatele a aktivistu Tariqa Aliho, historika Howarda Zinna. Nejen proto se letošního ročníku zúčastnilo na 4000 lidí. Oproti loňskému roku se zastoupení z 3 lidí zvedlo na 10.

Na program se letos dostalo také české téma, kterým je budování základny USA v Brdech. Na debatu, na které jsme společně s Poláky také vystupovali, přišlo mnoho lidí a naplnili tak jednu z přednáškových místností.

Celý program Marxismu 2008 naleznete zde: <http://www.marxismfestival.org.uk/>

Přidejte se k Ne základnám

- * podepište petici a rozšiřte ji ve svém okolí či poskytněte místo, kam mohou lidé přijít petici podepsat
  - * pomozte s organizací protestních akcí proti základnám
  - * pomozte s propagací iniciativy (internet, šíření letáčků...)
  - * poskytněte tisk či kopírování materiálů
- ...kontaktujte nás

www.nezakladnam.cz info@nezakladnam.cz

Nepřítel viditelný-neviditelný

Odedávna všichni vědí, že nepřítel může být užitečný. Společný nepřítel umí přimět jinak nesourodou skupinu semknout se a spolupracovat. Neustálé vědomí toho, že kdosi stále číhá kdesi, avšak dozajista připraven kdykoli zaútočit, přiměje řadu lidí raději si nestěžovat a podřídit se „zájmům celku“, protože nepřítel by jakýchkoli vnitřních rozporů a oslabení využil. Důležité je na nic se neptat. Prostě „plány imperialistů zhatí naši vepř boubelatí“. Ideální je nepřítel neviditelný. Ve jménu obrany před ním se oklešťují kdysi vydobytá práva a svobody, porušuje se mezinárodní právo a zabíjejí se civilisté. Neviditelnému nepříteli se vyhlásila válka a její výhoda je obrovská, můžete v ní vítězit, ale zvítězit nemusíte nikdy. Neviditelný nepřítel může číhat kdekoli, může to být váš soused, můžete to být vy, když si nedáte pozor. A tak je tu neviditelný nepřítel stále s námi a za souhlasného přikyvování zbrojních firem mu jako výraz díky nabízí svou neviditelnou ruku i trh.

Ale stejně jako všudypřítomné zlo si vyžádalo svou personalizaci v postavě ďábla, i neviditelný nepřítel se musí občas zhmotnit a vstoupit mezi nás, aby náhodou nikoho ne napadlo, že nepřítelem by mohl být ten, kdo se tak úporně snaží všude hledat nepřítele. A proč se namáhat inovacemi, řekl si zřejmě newyorský Daily News, když před časem přilétal Mahmúd Ahmadínežád na návštěvu USA. Titulní strana oznamovala: „Ďábel přistál“. Není divu, vždyť tentýž muž mluvil o „vymazání Izraele z mapy“. Co na tom, že šlo o špatný překlad z perštiny (Ahmadínežád řekl, že „režim, který okupuje Jeruzalém, musí zmizet ze stránky času“; nejde tedy o vyhlazování obyvatel, ale o pouhou změnu režimu, anglicky regime change, která je v určitých kruzích značně populární). Tento výrok se přesto stal notoricky známým zaříkadlem proti Iránu a jeho prezidentovi.

Titulek článku o Ahmadínežádově vystoupení na konferenci Hnutí nezúčastněných zemí na serveru novinky.cz (<http://www.novinky.cz/>

clanek/146097-iransky-prezident-obvinil-usa-ze-sireni-aids-po-svete.html) zase 29. července hlásal: „Íránský prezident obvinil USA ze šíření AIDS po světě.“ Ti, kteří si ještě vzpomínají na amerického brouka, neboli mandelinku bramborovou, vyhazovanou

velmocemi“.

Odpusťme teď autorovi článku na Novinkách, že nepostřehl rozdíl mezi šířením nemoci a vznikem epidemie v důsledku určitých podmínek. Obojí stejně nakonec vede k milionům mrtvých. A to zejména v nejchudších zemích.

kdysi Američany z letadel na území Československa, nebudou nájezdy sexuchtivých HIV pozitivních Američanů do rozvojových zemí překvapení. Ostatní se ale zřejmě zamyslí, co že to chtěl vlastně Ahmadínežád nedžád světu říci.

Agentura AP na svém webu (http://hosted.ap.org/dynamic/stories/I/IRAN_AHMADINEJAD?SITE=COBOU&SECTION=HOME&TEMPLATE=DEFAULT) píše toto: Ahmadínežád obvinil velmocí z „podněcování svárů (...), aby vystupňovaly vojenské soupeření a závody ve zbrojení a mohly tak živit svůj zbrojní průmysl“. AIDS, řekl, je také výsledkem podmínek ve světě, „zavedených

Patenty západních farmaceutických společností neumožňují výrobu léků v cenových relacích přijatelných pro rozvojové země. Více než 85 procent dětí do 15 let nakažených AIDS žije v subsaharské Africe; v bohatších zemích, kde úspěšně fungují programy zaměřené na zabránění přenosu nemoci z matky na dítě během těhotenství a porodu, je počet nakažených dětí minimální. Vývoj léků pro děti, které se od léků pro dospělé liší, tak přestává být pro farmaceutické společnosti dostatečně lukrativní. Za všechny pak uveďme jeden příklad „podmínky, zavedených velmocí“ z roku 1999. Popisuje ho ve

svém článku pro The Guardian George Monbiot (<http://www.guardian.co.uk/comment/story/0,3604,280272,00.html>).

Kromě léků, které zpomalují průběh AIDS a zmírňují příznaky, existují také (velmi drahé) léky, které zabraňují přenosu nemoci z matky na dítě či zmenšují riziko nákazy žen, jež byly znásilněny. Jižní Afrika, kromě jiného země právě s vysokým počtem případů znásilnění, se rozhodla problém AIDS řešit a otevřela si jiné cesty k lékům, než nákup přímo od farmaceutických společností – koupit práva na jejich výrobu, či nakupovat je v zemích, které vyrábějí nejlevněji. Tento krok vyvolal bouřlivou reakci nejsilnějších farmaceutických firem, které se začaly obávat o své zisky. Clintonova administrativa vyslyšela jejich požadavky a začala vyhrožovat sankcemi vůči Jižní Africe. A v červenci 1999 schválil americký Kongres nový zákon, African Growth and Opportunity Act. Jak píše Monbiot: „Od této doby Africké země získají americkou pomoc, obchodní licence a úlevy z dluhů, jen když předají svá klíčová aktiva americkým korporacím a slíbí snížovat veřejné výdaje.“ Snad přesněji to vyjádřil senátor Richard Lugar: „Nakolik byly důležité naše programy na záchranu dětí, zdravotní, zemědělské, vzdělávací a humanitární programy, nepříspívaly americké ekonomice. Z tohoto důvodu je čas přehodnotit naši politiku.“ Možná, že právě toto vyjádření zná Ahmadínežád. A snad si ho i správně přeložil, nejen z angličtiny do perštiny.

Ahmadínežád ale na konferenci nemluvil jen o AIDS. Mluvil o Palestině, o tom, že vliv velmocí upadá, o tom, že nerespektují mezinárodní právo a zneužívají OSN. Pokud se Spojené státy považují za velmoc, připiše si teorie o ďáblu další silné argumenty. Ostatně o jeho vymýtlání z Iránu se už na druhé straně Atlantiku nějakou dobu přivádí písně. Tuhle přeci (v podání amerického prezidentského kandidáta McCaina) všichni známe: „Bomb, bomb, bomb Iran!“

JANA GLIVICKÁ

Pražské jaro z pohledu tehdejšího studentského aktivisty

Jan Kavan nám laskavě přenechal k otištění text své přednášky na konferenci Masarykovy dělnické akademie "Dějinný význam Pražského jara 1968" z letošního 9. června na půdě poslanecké sněmovny. Tento text jsme velice mírně redakčně upravili a doplnili o pasáže z článku téhož autora, který vyšel v letošním srpnovém čísle skotského časopisu Critique.

V červenci 1967 jsem byl pozván organizací amerických kvakerů na seminář nazvaný „Mládí a změna“, který se konal v maďarském Veszprému. Mezi účastníky bylo několik již tehdy známých anglických rebelů z tzv. Nové levice, např. Robin Blackburn, ale i pár amerických studentů z SDS, které proslavilo až léto 1968. Sprátelil jsem se tam s lidmi, kteří mi o něco později umožnili navázat kontakty mezi představiteli českých studentů a západní Novou levicí. Za nejvýznamnější jsem však považoval seznámení s novinářkou a spisovatelkou Helenou Klímovou, manželkou Ivana Klímy. V té době jsme již doma, my studenti, rozšiřovali jako samizdaty opisy projevů z červnového IV. sjezdu čs. spisovatelů, především projev Ludvíka Vaculíka, ale i Ivana Klímy, Tondy Liehma a Milana Kundery. Dva z nás, radikálních studentů, tedy Jiří Müller a Luboš Holeček, byli již vyloučeni z fakulty a poslání na vojnu a bylo krátce po 5. sjezdu ČSM, kde jsme sice byli podle očekávání poraženi, ale zrušili jsme tradiční jednomyslnost a vyprovokovali diskusi. Pochopitelně jsme měli zájem o kontakt na rebelující spisovatele. Ten nám po semináři ve Veszprému umožnila Helena Klímová. (Později s Müllerem a Holečkem sepsala historii studentského hnutí v rukopise „Studenti a moc“.)

Mimochodem, poté, co

byly v září 1967 zastaveny Literární noviny, v nichž pracovali A.J. Liehm, Ludvík Vaculík, Helena Klímová a další a pod vedením Jana Zelenky byly tzv. nahrazeny znormalizovanými Literárními novinami, tak jsem

KSČ a Novotný (předseda a generální tajemník KSČ) okamžitě pochopil, o jaké světlo studentům jde, a nařídil policii demonstraci brutálně potlačit, což se stalo.

Hned druhý den se obrany

se zpevnily.

V té době mne přítel mého otce prof. Eduard Goldstücker (byli spolu v Anglii i ve vězení) seznámil s MUDr. Františkem Krieglem, (jiní studenti navázali kontakt se členem Mlynářovy právní komise při ÚV KSČ Petrem Pithartem) a brzy jsme začali naše kroky koordinovat s těmi nejradikálnějšími reformisty, jakým byl František Kriegel. Dá se říci, že studenti sehráli roli jistého katalyzátoru střetu mezi stranickými reformisty a vládnoucími konzervativci.

Reformní hnutí, které bylo odstartováno v lednu 1968 změnou ve vedení KSČ, již v březnu nabylo téměř revolučního charakteru. Cenzura přestala de facto existovat, noviny denně odhalovaly nesčetné případy korupce na nejvyšších místech i minulých zločinů

KSČ, včetně justičních vražd z 50. let. Noviny byly denně vyprodány již po ránu. Rychle se rodila občanská společnost. Vytvářely se nové veřejné diskusní kluby, organizovali se bývalí političtí vězni (K231), vznikl vlivný KAN, časem vznikaly i přípravné výbory sociálně demokratické strany.

Reformistům, kteří byli nota bene v čele strany stále ještě obklopeni početnou starou gardou, se kontrola vývoje ve společnosti vymkla z kloubů a v podstatě jen reagovali na podněty zevněj strany. A tlak na ně se zvyšoval. Vzpomínám na jeden z prvních vskutků vel-

v Anglii vyrobil letáky, na nichž jsem srovnal navzájem si dost podobná loga obou Literárek a vyzval k bojkotu těch úředních. S pašováním letáků do Prahy jsem přestal poté, co první zásilky nenašly pochopení u přátel spisovatelů.

Na konci října 1967 došlo ke spontánní demonstraci našich kolegů z technických fakult, kterým na strahovských kolejích již po x-áté zhaslo světlo. Přes 2000 studentů se svíčkami v rukou se vydalo do centra Prahy a provolávali své požadavky jako „Chceme světlo!“, jenomže museli jít kolem Hradu, kde právě zasedal ÚV

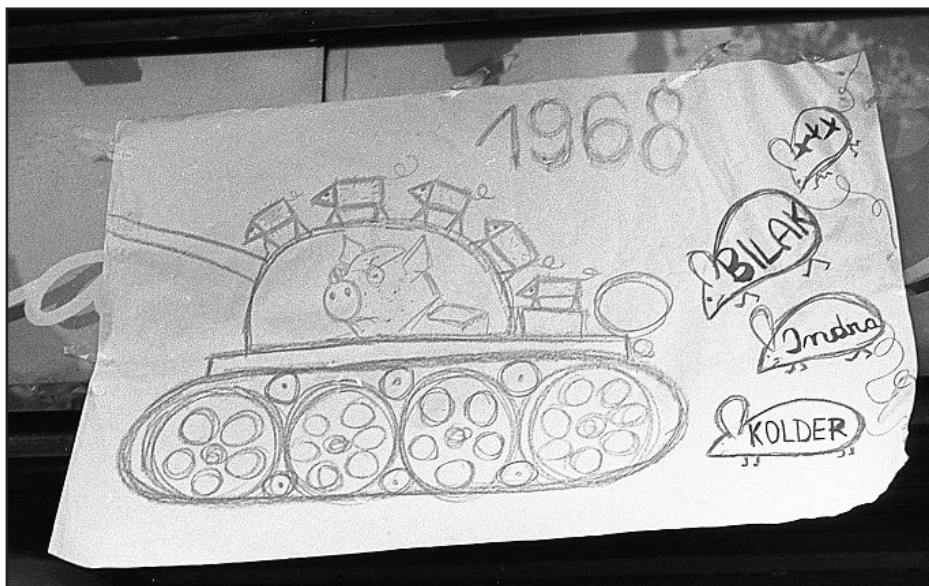
studentů ujali radikální studenti, kteří měli tenkrát pod kontrolou pražský vysokoškolský výbor ČSM. Strahovské události jsme detailně popsali v Bulletinu VOV ČSM, který jsme mohli vydat bez cenzury „pro interní potřebu našich členů“. Žádali jsme nejen změnu na Strahově, ale zásadní politickou změnu ve způsobu vládnutí společnosti, který umožnil brutální potlačení pokojné demonstrace. Bulletin byl brzo zakázán a já jako šéfredaktor jsem byl vyšetřován, ale v té době již spisovatelé obsah Bulletinu pomohli rozšiřovat. Vzájemná spolupráce

kých veřejných mítinků, který jsme zorganizovali 20. března 1968 a jehož průběh se simultánně vysílal v rozhlasu a v televizi. Dvě přeplněné haly v parku J. Fučíka (dnešní Výstaviště) naslouchaly jak známým reformistům, tak spisovatelům a studentům. Ve svém projevu Luboš Holeček, stále ještě ve vojenské uniformě, nazval to, že můžeme takto vystupovat a hovořit k desítkám tisíců lidí, „nesmírným pokrokem“, ale současně varoval, že naše podpora reformistům, kteří toto umožnili, je jen podmíněná a že mladá generace bude formulovat svůj vlastní program a „model socialismu, který nebude identický“ s tím, který nabízejí reformisté v čele s A. Dubčekem. Jednoznačně odmítl politický monopol a vedoucí roli KSČ. Na začátku roku 1969 byl Holeček jedním ze signatářů dopisu českých studentských lídrů nadaci Bertranda Russella, v němž se zdůrazňuje, že „žádná společnost nebude svobodná, dokud přímí výrobci nebudou moci plně využívat skutečnou demokratickou práva občanů ve společnosti, neboť jen poté mohou intelektuálové mít právo hovořit o svých vlastních svobodách...“. Domnívám se, že i tato formulace byla do jisté míry ovlivněna dialogem se západní Novou levicí během roku 1968.

Ještě jednu poznámku k tomu březnovému mítinku. Kolem půlnoci tam došlo k první větší hádce mezi námi a reformisty, které zastupoval Josef Smrkovský (předseda Federálního shromáždění). Do návrhu závěrečného Manifestu pražské mládeže jsem zařadil větu, že v zahraniční politice si přejeme „dobré a rovné vztahy se všemi našimi sousedy“. Neodhadl jsem, jaké to vzbudí emoce. Smrkovský nám vzrušeně vysvětloval, že nesmíme dráždit Sovětský svaz, nesmíme opakovat maďarské chyby z roku 1956. I vysílání diskuse bylo na chvíli přerušeno hudbou. Unavený Smrkovský nám nakonec odsouhlasil formulaci, podle níž jsme žádali „rov-

né vztahy se všemi a zejména s SSSR“. Ochotně jsem to přečetl a myslím si, že teprve bouřlivý potlesk upozornil Smrkovského, že jeho cíle nebylo dosaženo.

Zůstaňme ještě u března 68. Tentýž měsíc jsme jednoznačně podpořili protestující polské studenty, kteří byli terčem velkých represí a i antisemitské kampaně jejich ministra vnitra Mocзара. Navázali jsme přátelské kontakty s Adamem Michnikiem, Jackem Kuronem a dalšími budoucími vůdci KORu (Komitet Obrony Robotników – Výbor na obranu dělníků) a Solidarity.

Tentýž měsíc nás v Praze navštívili západoněmečtí studenti. Diskuse s nimi jasně ilustrovala fakt, že rozdílné zkušenosti determinují rozdílné postoje. Němci odmítali válku ve Vietnamu, žádali uznání NDR, denacifikaci NSR a právo studentů ovlivňovat systém vzdělávání. citovali Marcuseho, Gramsciho, Ericha Fromma, Trotského i Che Guevaru. Češi se občas odvolávali na Dostojevského, Arendtovou, Poppera nebo Djilase. Němci kritizovali konzumní technokratickou odcizenou společnost, což nenalézalo pochopení u lidí, kteří se denně potýkali s nedostatkem i základního zboží, neschopností a nepružností systému, kterému byly zájmy spotřebitelů lhostejné.

Nejzajímavější bylo setkání s Rudi Dutschkem, který jako jeden z mála vnímal realitu na naší straně železné opony (sám původně pocházel z NDR). Ale i s ním jsme si museli nejdříve nesmírně dlou-

ho vyjasňovat pojmy, kterým komunisté sebrali jejich původní smysl jako mír, socialismus, socialistická demokracie nebo samospráva. My jsme na oplátku museli vysvětlovat, co myslíme termíny jako svoboda, demokracie či nejčastěji používaným termínem slušnost. Nakonec jsme se shodli na potřebě boje proti autoritářskému režimům, proti represím a manipulaci i proti válce ve Vietnamu a za svobodu, sociální spravedlnost a solidaritu například s polskými studenty. Obě strany odmítaly své instituce, politické představitele i strany. Rudiho před-

mi evropskými mladými rebely. S některou šířivou kritikou Danny Cohn-Bendita stávajícího pořádku jsem neměl problém, ale když britský aktivista Tariq Ali odpověděl na otázku cíle jeho hnutí: „Chceme zrušit peníze“, tak mi to vyrazilo dech.

Když se Luboš Holeček vrátil v únoru 1969 ze Stockholmu, kde tribunál nadace Bertranda Russella odsoudil invazi do Československa, přiznal, že „s naivitou, na níž jsem tam narazil, bychom byli dávno pohřbeni“. Poměrně velkoryse však uzavřel, že „to, co nás rozděluje je zkušenost, ne cíle“. Myslím, že to byl Zdeněk Pinc, kdo tehdy poukázal na to, že západní studenti se snažili osvobodit od něčeho, co je svazovalo, zatímco Čechům šlo o základní svobody pro něco.

Poté, co Antonín Novotný byl donucen 22. března rezignovat, propukla veřejná kampaň za nového prezidenta. Nejznámější byl velký pochod středoškoláků, kteří chtěli poslat na Hrad Čestmíra Císaře. Vysokoškoláci Císaře si ce respektovali jako slušného politika, ale vnímali ho jako součást hlavního opatrného umírněného reformního hnutí, a tak se k mladším kolegům nepřidali. Někteří z nich dávali přednost lidem typu Eduarda Goldstückera.

Když konečně reformisté v dubnu zveřejnili svůj Akční program, který zdůrazňoval potřebu „nového modelu socialistické demokracie“, odsoudil zločiny minulosti a i kritizoval monopol KSČ na moc, tak to na jedné straně vyděsilo komunistické představitele sousedních zemí jako např. Ulbrichta (NDR) či Gomulku (Polsko), ale na druhé straně my mladí jsme to vnímali jako něco, co přišlo pozdě a bylo toho málo. Skutečný vývoj společnosti byl již mnohem dál a vedoucí role KSČ zůstala dávno jen na papíře. V létě se již většina společnosti chovala svobodně. Politika se z nejvyšších pater KSČ dostávala do ulic, nejrůznějších klubů,

občanských sdružení, divadel apod.

Studenti i nadále podporovali Dubčekovo vedení proti tlaku novotnovských konzervativců a hrozbám z Varšavského paktu, ale současně mezi nimi a reformisty rostlo napětí. Reformisté měli obavu z radikalizace mladých a studenti byli přesvědčeni, že reformní vedení by mělo říci lidem pravdu o vnější hrozbě a dokonce i umožnit jistou mobilizaci. Tyto rozdílné postoje jsem si připomněl o řadu let později, když se několik z nás sešlo v emigraci v Londýně s bývalým předním reformistou Zdeňkem Mlynářem. Mlynář kladl vinu za invazi radikálním požadavkům studentů a spisovatelů a tvrdil, že reforma mohla uspět, kdyby byla pomalá, opatrná a pevně kontrolovaná shora. Na námitku, že reforma, která by nezrušila cenzuru a nedovolila nezávislé politické aktivity občanů, by nezměnila podstatu jistého koncentračního tábora, odvětil Mlynář, že to je sice pravda, ale v takovém koncentračním táboře by bylo dovoleno zpívat. Nadsázka, která ilustrovala dilema reformistů v kostce.

Sám Dubček také příliš nedbal Mlynářova názoru o nutnosti přísné kontroly a za to měl ohromnou podporu u lidí. V létě r. 1968 vyjádřilo 89% populace podporu socialismu a pouhých 5% kapitalismu. Podle průzkumů bylo jen 7% lidí nespokojených s Dubčekovou vládou. Bylo to nepochybně první komunistický země s tak velkou a

opravdovou podporou u lidí. Ne však nadlouho.

Země nebyla připravena na invazi 21. srpna. Nečekaly ji ani naprostá většina lidí, ani vláda. Lidé reagovali pasivním odporem. Až na málo výjimek váhali vládní představitelé. Dubčekova reakce byla význačná: „Je to moje osobní

tů.

Je jistým paradoxem, že po invazi a především pak po kapitulaci reformistů 31. srpna začali reformy Pražského jara bránit především studenti, kteří k nim na jaře přistupovali jako k polovičatým dosti vlažně. Listopadová okupační studentská stávka vedla k vl-

projevu pustil ostře právě do opozičních bloků studentů a dělníků. Bez vůdců a bez naděje se však i tyto bloky rozpadly a s nástupem normalizace přešla řada jejich aktivistů do prvních opozičních skupin.

Ještě mi dovoluť poslední poznámku: Rok 1968 vedl ke konci mezinárodní komunistické spolupráce.

I eurokomunistické reformní strany nevydržely dlouho. Od roku 1968 lze datovat začátek pomalého konce sovětského impéria, i když Západ v té době jeho zájmy ještě plně respektoval. Prezident Johnson sice žádal OSN, aby invazi odsoudila, ale současně ji vnímal jako policejní akci uvnitř sovětské sféry vlivu, která byla jen klopýtnutím na cestě k dohodě a detente mezi velmocemi.

V Londýně mne krátce po mé emigraci oslovil polský studentský

tragédie. Věnoval jsem celý svůj život spolupráci se Sovětským svazem a oni mi dělají tohle.“ Nějak mu ušlo, že to dělali celé zemi.

Někteří mladí lidé bojovali a byli zabiti. Jiní mluvili a debatovali s mladými ruskými vojáky. Některé z vojáků byli překvapeni, že nebyli v Západním Německu nebo alespoň nečelili ozbrojené kontrarevoluci, a někteří byli i popraveni svými důstojníky.

Národ se semknul jako už nikdy potom. Hesla jako „USA ven z Vietnamu, Rusové ven z Československa“ nebo „Lenine, probud se, Brežněv se zbláznil“ nepoukázala na přítomnost obnovitelů kapitalismu a imperialistických agen-

ně solidarity a především k úzké spolupráci studentského svazu a českých průmyslových odborů, které mezi sebou uzavřely politické dohody. Tyto dohody obsahovaly i hrozbu generální stávky, jak na obranu reformu, tak i některých ohrožených reformistů, kteří ještě nebyli vyhozeni, například Josef Smrkovský. Takovou konfrontaci však Smrkovský nechtěl riskovat a tak také kapituloval. Ze známých politiků nebyl nikdo, kdo by se postavil do čela hnutí odporu. Vzrůstající demoralizaci a apatii se pokusil zastavit svým sebeobětováním student Jan Palach, ale to se mu podařilo jen na několik týdnů.

Po pádu Dubčeka nastoupil Husák, který se ve svém prvním

emigrant, Eugeniusz Smolar, který udržoval úzké kontakty s polskou opozicí doma, zvláště s Kuronem a Michnikiem. Začali jsme spolupracovat. V čase jsme posílali domů tuny literatury, rozmnožovací techniky apod. Po spojení i s maďarskou emigrací a domácí opozicí jsme začali vydávat společný časopis a propojili jsme domácí opoziční hnutí tak, že v polovině 80. letch už mohli vydávat společná politická prohlášení. Nebylo náhodou, že duší této bezprecedentní přeshraniční spolupráce byli především mladí aktivisté z roku 1968 a to jak z Československa, tak i z Polska a Maďarska. Již tenkrát začala vznikat visegrádská spolupráce.

JAN KAVAN

Solidarita je váš časopis

* každý měsíc už více jak rok alternativní zprávy z domova i ze světa
* reportáže z demonstrací, protestů a stávek
* antikapitalistická teorie a analýzy
Předplaťte si Solidaritu a dostáváte aktuální číslo vždy, když vyjde. Jsme otevřený časopis, který přivítá Vaše příspěvky a podněty. Kontaktujte nás!

Pražské jaro a hnutí zdola

Přinášíme vám výběr z brožurky o situaci před a po invazi v roce 1968. Tento výběr se zabývá pozadím reformy a tím, jak komunistická byrokracie reagovala na rostoucí nespokojenost mas. Pokud máte zájem o celý text, kontaktujte nás.

Krise ekonomická

O to větší šok pro byl centrální aparát průběh III. pětiletky (1961-65), kdy došlo k drastickému poklesu produktivity. Hlavním důvodem byl hospodářský vzestup v Polsku, NDR a dalších zemích, které dříve byly nejvýznamnějšími odbytišti pro exporty ČSR. Nyní dokázaly produkovat totéž, co se jim nabízelo z ČSR. Země, jež byla na vývozu mimořádně závislá a kde export na hlavu předstihoval dokonce i vyspělé západní státy, začala zaostávat v plíživé konkurenci s "bratrskými" zeměmi. O významu exportu pro národní hospodářství svědčí skutečnost, že roku 1965 byl vývoz na hlavu z ČSR 2758 Kčs při celosvětovém průměru 842 Kč. RVHP průměrně vyvážela v míře 878 Kčs, ale i vyspělé kapitalistické země dosahovaly menšího exportu (2750 Kčs)

Tehdy se naplno projevilý důsledek "tunové ideologie", kdy se úspěšnost podniků měřila podle objemu spotřebovaných investičních prostředků. Ještě roku 1961 bylo na 1 Kčs růstu HDP potřeba investovat 3,1 Kčs, o dva roky později to bylo již 18,2 Kčs. To, co platilo při výstavbě elektráren a výrobě tanků, proměnilo se nyní v okolnost paralyzující další růst. Ač plán počítal s 45% růstem HDP, vzrostl za celé období jen o 10,5%, přičemž roku 1963 HDP dokonce klesl. Ústředí bylo nuceno zahájit restrukturalizaci, soustřeďující investice do odvětví a závodů, které byly zajímavé pro export a slibovaly tudíž návratnost.

Protože ale byrokracie (poučena obdobnými procesy v Polsku a Maďarsku) vcelku správně chápala, že vyhlášení ekonomických reformů může rychle vést ke vznášení politických požadavků zdola, přihlásila se sice formálně k novému ekonomickému plánu, ale mnohé její články efektivně sabotovaly jeho provádění. Věc se totiž měla tak, že pro část neschopných byrokratů znamenal případný úspěch reformy riziko; místní i okresní

šéfové partaje se obávali, že na jejich úkor vzroste moc manažerů a ekonomů; pro mnohá podniková vedení znamenalo rozhybání ekonomiky zase vytržení z pohody, ve které dlela

Pro chystané utahování opasků se byrokracie snažila vytvořit alespoň atmosféru pozitivního očekávání. O politických změnách není ani řeč, avšak dochází k dalším reha-

materiální zainteresovanosti podnikových managementů na hospodářských výsledcích. Cílem se stalo posílit tržní mechanismy. Současně začala byrokracie koketovat s myšlenkou podnikových samospráv. Ačkoliv jim zatím přisuzovala jen inspekční funkce (přístup k výkazům o hospodaření apod.), na politické rovině tím přiznávala, že pracující "svůj" stát nekontrolují. O tom však později.

O rozsah reformy se vedl vleklý zákulisní boj a až do konce roku 1967 je pro obě křídla jediným představitelným nástrojem vnitrostranické lobbování. Na jedné straně stojí Novotný a stará garda nejzvrzelejších dogmatiků, kteří sice skoro pobožně respektovali ekonomické experty, ale doufali, že vše odbydou několika bojovnými a sebekritickými rezolucemi. Proti nim se formovali ti členové ústředí, kteří byli více spjatí s podnikovou sférou, jež nazýváme pragmatiky.

...a krize politická

Všechno by se možná omezilo na nespočetné fráze a několik symbolických změn v politbyru. Avšak fakt, že vládcí již nejsou schopni vládnout postaru, se — ke smůle byrokratů — dařilo před ovládanými stále obtížněji utajit. Jelikož se pragmatiky s úspěchem snažili získat na svou stranu masmédia, pro obyvatelstvo, zdatné v četbě mezi řádky, nebylo obtížné vycítit rozpolcenost aparátu.

Utlačovaní začali pomalu ožívat. Sjezd spisovatelů v červnu 1967 otevřeně kritizuje nezákonnosti a pokrytectví moci. Zanedlouho poté, v říjnu, vstoupili na scénu studenti. Na strahovských kolejích vypádala elektřina — toho dne se našťvaní studenti vydají do centra s lapidárim, avšak dvojsmyslným požadavkem "Chceme světlo". Policie proti nim zasáhla s nebyvalou tvrdostí. Stovky z nich jsou zmláceny a zadrženy a nejznámější rebelové vyloučeni a předčasně po-

— zkrátka, realizace reformy nebyla kompatibilní s životním stylem mnohých funkcionářů.

Byrokracie ale přes svůj přímo fyzický odpor k reformám tušila, že není vyhnutí. I jeden z nejkonzervativnějších elementů politbyra ÚV KSČ, generální tajemník strany a prezident A. Novotný, cítil potřebu uchláchat obyvatelstvo, když z přehlídkové tribuny pronesl památná slova, "Maso bude, soudružky."

bilitací obětí nejkřiklavějších justičních zločinů 50tých let. Názory na ně vládnoucí skupinu jednak stále rozpolcovaly a jednak potřebovala doplnit své řady o (staro)nové tváře, jimž perzekuce dodala punc věrohodnosti. Týkalo se to hlavně zkušených předválečných stranických kádru.

Hovořilo se o potřebě větší nezávislosti podniků, o jejich významnější autonomii v rozhodování a také o rostoucí

volání na vojnu. Proti ráznému postihu spisovatelů i studentů se ale začínají ozývat místní organizace KSČ a aparátu je najednou jasné, že čelí prvním signálům celospolečenského klimatu, které již stalinismus nemohlo vystát.

Pragmaticky naladěná sekce vládnoucí třídy je poměrně roztržštěná, nakonec se je schopná semknout na jediném společném základě: Za všechno může Novotný. Nedokázala ale předstoupit s jednotným programem, protože v pozadí její vůle po limitovaných změnách figurovalo několik nesourodých motivů. Vedle prostého kariérismu jí popoháněly obavy, že hospodářství kolísá (systém je neefektivní), posvátné hodnoty klesají v ceně a lidem narůstá hřebínek (systém je nepopulární). K tomu se připojil proud slovenských funkcionářů, kteří spatřovali problém centrálního aparátu v tom, že se nerovnoměrně konstituoval z českých zemí.

Společně sdílená motivace našla výmluvné vyjádření ve výroku pozdějšího ministra zahraničí: "Socialistické společenské vztahy, třebaže odpovídající zájmům velké většiny lidí, nebyly opřeny o jeho vědomý souhlas, ale hlavně o mocenské prostředky." Pragmatikům šlo o to, učinit vládu aparátu legitimní.

Obě křídla se připravují na XIII. sjezd strany připadající na sklonek roku 1967. Novotný žádá o podporu Kreml (Brežněv jej však nepodporí, prohlásí jen, "Éto vaše dělo"), pragmatici mobilizují uvnitř aparátu a získávají většinu. Když však Sjezd těsně před Vánocemi vrcholí a pád Novotného klicky ve volbách je na spadnutí, inscenuje generální tajemník frašku. Posílá na tribunu jemu oddané členky ÚV, které žádají odklad

voleb na Nový rok, protože "chápejte, jsme jenom ženy, musíme péct vánočky...".

Novotnému však nešlo o pečivo — během přerušení sjezdu konspiroval se špičkami vnitřní armády o možnostech případného puče. A to se mu stalo osudným. Nejenže tím protivníky nezastrašil a na jeho post usedl Alexandr Dubček. Když se protinovotnovskému křídlu donesly zprávy o námluvách konzervativců a represivních složek, obrátilo se

nic nezmění, že "všechno už tu bylo", ale již o 14 dní později přikládá změnám velký význam 49% dotázaných. Umělci, novináři, studenti a stále častěji i bojovně naladění dělníci se zmocňují prostoru, který jim svým kabinetním manévrováním pragmatici nechtěně otevřeli.

Vzniká bezpočet diskusních spolků, zájmových sdružení, to vše mimo kontrolu do té doby monopolní Národní fronty. Žurnalisté odkrývají praktiky Státní

nepřijatelným pozicím.

Jak pravil Dubček, "Je anarchií rozumět demokracii jako situaci, kdy každý zasahuje do všeho a dělá si co chce". Na jaře se ještě vedení KSČ nepostavilo proti reformně kritickým proudům, ale aby zapudilo dříve revolujícího masového hnutí zpátky do lahy, vydalo alespoň tzv. Akční program, kterým oficiálně požehnálo dosažené transformaci. Akční program představoval teze, vymezující hlavní principy dosažené trans-

formace, doplněné o (podstatně vážnější) nástin cesty, kterou společnost ještě čeká ujít. Výrazně bojácná dikce dokumentu prozrazuje, že ze strany reformistů jde o maximální program, který má učinit zadost všem stranám vzrůstajícího celospolečenského napětí.

Současně s tím začalo hrát na nacionalistickou strunu ("Budte

na masmédiu. Veřejnosti bylo jejich prostřednictvím naznačeno, že se chystají reformy (na podrobnosti ze zasedání bylo však uvaleno embargo). Většina pragmatiků může být odted nazývána reformisty.

Dubček a celé vedení strany vzešlé z Ledna 1968 působí v prvních týdnech jako svorník antistalinistických nálad; v následujících měsících však iniciativa přechází na jiné společenské subjekty a veškeré podstatné kroky ÚV KSČ se ocitají ve vleku iniciativy zdola — reformisté je buďto ex post stvrzují, či se od nich distancují.

Politika zdola

Progresivním společenským silám netrvá dlouho, než se vzpamatují z letargie. V průzkumu veřejného mínění síce ještě na konci ledna 90% populace odpovídalo, že se

bezpečnosti, odhalují zahálčivý a luxusní životní styl funkcionářů, zpracovávají téma procesů 50. let a jejich protagonistů.

Knihupectví zaplavuje povodeň titulů, jenž byly dusud na indexu, poslouchanost rozhlasu se zdvojnásobuje, v březnu jej pravidelně poslouchá již 80% populace. Noviny jsou obtížně k dostání, před trafikami se tvoří fronty.

Stranickému vedení nezbyvá, než nabádat k "zodpovědnosti". Na jednu stranu potřebuje podporu zdola, neboť konzervativci dosud mají ve stranických a státních orgánech převahu. Reformistům také lichotí imidž národních hrdinů — nikdy předtím neměla KSČ takovou podporu. Na druhou stranu se jim vůbec nelíbí sebeemancipační snahy zdola. Nechtěně probudili hnutí, které nechtělo demokratizaci, ale demokracii, čímž byrokracií uvedlo do skluzu směrem k

zdrženliví, neničte národní měnu" apod.), čímž skloubilo několik účelů dohromady. Jedním z účinků měla být pacifikace radikálních redaktorů i militantních pracujících. První z nich neměli v útocích na konzervativní členy ÚV i jejich politiku překračovat vytyčené mantinely, protože kritika prý rozeštvává národ. Požadavky druhých byly zase odkazovány do budoucnosti, s tím, že vláda jim prý rozumí, ale nejprve každý musí přiložit ruku k dílu.

Pomocí ideologie údajných shodných zájmů různých sociálních vrstev oddalovala vládnoucí třída okamžik, kdy samy sebe si vědomé masy začnou zpochybňovat privilegia i legitimitu samotného aparátu. Kritika proti nejznámějším stalinistům byla pro ní fukční je potud, pokud pojednávala výhradně o jedincích a o frakčním zápasu v ÚV KSČ a pokud tudíž nehrozilo zobecnění na

celý systém výrobních vztahů a politické moci.

Úroveň politické vyspělosti byla kromě některých studentů a intelektuálů stále ve vleku dominantní ideologie - reformisté měli obrovskou autoritu a jejich podivné opatrnosti bylo přičítáno výhradně zahraničněpolitickým tlakům. Slabina taktiky celonárodní jednoty spočívala v tom, že ani konzervativci a po Srpnu zjevně ani reformisté toto krédo očividně nevyznávali.

Díky nacionalistické struně byla také hospodářská restrukturalizace většinou vnímána jako nutné utahování opasků, na němž se bude každý podílet svým dílem. Tak, když z iniciativy několika podnikových vedení vznikl nápad zřídit Fond republiky, který měl shromážďovat dary občanů vládě na obnovu ekonomiky, dostalo se mu obrovského ohlasu. Již za dva týdny od jeho založení se sešlo na 159 milionů Kč a 41 kg zlata. Zkrátka, začal se naplňovat sen všech vládců: lidé byli ochotni přinášet oběti... Na počátku léta začali reformisté pomocí série "osvětových" ekonomických televizních přednášek s pečlivou přípravou populace na očekávanou reformu. Šlo v kostce o to, snížit životní úroveň za účelem nahromáždění prostředků na dovoz nových technologií ze Západu. Hovořilo se dokonce o konvertibilitě koruny, vykoupení "krví a slzami" (pojem O. Šika, otce reformátorských ekonomů). Nová hospodářská politika se uskutečnit nestačila — reformisté neměli prohrát na národohospodářské frontě, ale na úrovni politické.

Příspěl k tomu i manifest Dva tisíce slov, vydaný koncem června. Výborným způsobem dokumentoval úroveň politického vědomí, kterou si rodící se hnutí zdola dokázalo za předchozí měsíce vybudovat. Konstatovalo se v něm: podporujeme reformátory, pokud slouží naší věci, nečekejme však na další změny shora a tlačme sami na reformy tam,

kde se nacházíme a pracujeme, jinak reformy ustnou. Dva tisíce slov proto vyzývalo k očištění strany a státu od starých struktur. Nástrojem dělníků, studentů a dalších měla být "rezoluce, demonstrace, demonstrativní brigáda, sbírka na dary k cestě do důchodu, stávka, bojkot dveří". A - to už bylo na reformisty příliš - dokument vyzýval k masovému zakládání "vlastních občanských výborů a komisí."

lem má hnutí tu čest, byla na samém počátku.

Fakt je ten, že očekávat od "Mužů jara" diametrálně jiný postoj by bylo naivní. Jak jsme si již ukázali, antinovotnovský blok vznikl jako slepenec, který neměl pozitivní program. Část jeho ambic byla personálními změnami uspokojena a "mladá garda" začala upevňovat své čerstvě nabyté pozice. Podle všech dobových svědectví lze rozpoložení předsednictva ÚV

povaze jejich politiky svědčí, že ač měli nejpozději od dubna 1968 informace o plánované invazi, nikdy neuvěřili, že by k něčemu podobnému došlo. Invazi si i po 21. srpnu vysvětlovali jako nedorozumění, selhání komunikace, protože, a v tomto jim věříme, sovětskou politiku respektovali, před Srpnem i po něm. Dubčekovo vedení odmítalo názor Moskvy, že nedokáže hnutí za demokracii zkrotit vlastními silami. Můžeme se jen dohadovat, v jakém okamžiku, nebyť Srpnem, by k "normalizaci" s použitím vlastních represivních nástrojů sáhli.

V každém případě, ústředním tématem, kolem něž se točily všechny diskuse od počátku června, byl sjezd KSČ, plánovaný na září. Zde by konzervativci s největší pravděpodobností drtivě prohráli, protože na místních a okresních konferencích již několik měsíců ztráceli své pozice. Ačkoliv se sjezd nakonec díky známým okolnostem neuskutečnil, mohl být nadmíru zajímavý. V návrhu nových stanov KSČ se například objevilo právo na zakládání frakcí (!), což je významné i z toho důvodu, že na krajských konferencích strany měla vláda 80% podporu, stalinisté zaujímalí ještě 10%, ale už celá desetina delegátů kritizovala vládu za příliš málo reform. Načasování invaze můžeme chápat i jako pokus tomuto sjezdu předejít.

Reformisté si neuvědomovali, co je z pohledu mezinárodní byrokratické třídy v sázce. Ačkoliv se mohli opřít o bezmeznou důvěru pracujících, báli se těchto sympatií jakkoliv využít. Podmínkou toho, aby se pracující mohli politicky osamostatnit od dědictví politické pasivity, bylo, že se reformisté sami zkompromitují zradou svého programu a celého hnutí. K tomu se Dubčekovo vedení naskytla příležitost, které záhy využilo.

RADIM PRAHL

Výzvu k politickému aktivismu, prvoplánově namířenou proti konzervativcům, přijala s nadšením většina obyvatel. S manifestem se ztotožnila i polovina tehdy probíhajících okresních konferencí KSČ a do deníku Práce, který jej otiskl, přišlo na 70.000 z drtivě většiny souhlasných dopisů. Pozitivní odezva dokazuje, jak naléhavá byla potřeba politického programu, vzešlého zdola, z hnutí za demokracii.

...a reakce

Reformisté v aparátu manifest Dva tisíce slov pochopili správně jako projev nedůvěry a netrpělivosti se svou politikou — proto zareagovali jako jeden muž a odmítli jej coby údajnou provokaci antisocialistických sil, řeč byla dokonce o "reakčních živlech". Tato alergická reakce zmátla i ty, jež se dosud počítali k jejich bezvýhradným obhájčům. Ohlas na dokument tak prozrazoval, že analýza toho, s jakým nepřite-

připodobnit následovně: Jistě, zbývalo uskutečnit ekonomickou reformu, ale nestačí již ta podpora, kterou máme dnes? A navíc, naši zahraniční spojenci nám přestávají důvěřovat a chystají u nás cvičení Varšavské smlouvy, že prý zde hrozí kontrarevoluce. Opravdu jsme to nenechali zajít příliš daleko? Vždyť naše vzájemné stranické spory jsou pouze taktického rázu a když bude kdokoli zpochybňovat vedoucí úlohu strany, sami dokážeme tvrdě zakročit.

Znepokojení veřejnosti se posílilo po televizním vystoupení generála Prchlíka. Ten jako jediný z aparátu potvrdil obyvatelům kolující zvěsti, že vojenské manévry mají politický účel. Uvažoval dokonce nahlas na téma obrany státu proti případné agresi z Východu. Dubček jej za to odstavil z politiky a po invazi patřil Prchlík k prvním zatčeným. Reformisté zuřivě dementovali zprávy o invazních úmyslech Kremlu. O

Rudi Dutschke a německé studentské hnutí v roce 1968

Události z roku 1968 měly silný dopad po celém světě. Německý aktivista VOLKHARD MOSLEM se dívá na hnutí v Západním Německu a politické názory jeho hlavního představitele, Rudiho Dutschke.

Politická bouře, která vypukla před čtyřiceti lety, ovlivnila všechny části planety. Ale s tím, jak se většina médií zaměřuje na studentské protesty a masové stávky ve Francii v květnu 1968, je možné opominout význam některých z ostatních revolt. Západní Německo, které bylo od Východního odděleno v důsledku studené války, zažilo významné protesty, které odmítly vládnoucí pořádek. Tato masová nespokojenost mladých lidí a dělníků se vyvinula v průběhu šedesátých let, aby naplno propukla koncem onoho desetiletí.

V roce 1959 průzkum politických názorů studentů v Západním Německu zjistil, že pouze devět procent z nich se pokládalo za oddané demokraty a velké většina by neodporovala nedemokratickému systému. To nebyl žádný ohromující objev. Labouristicky zaměřená SPD a Komunistická strana v Západním Německu ztratily mezi lety 1949 a 1956 okolo poloviny svých členů. Konzervativní CDU získala ve všeobecných volbách roku 1957 jedenapadesát procent hlasů. Hlavní slogan jejího předsedy Konráda Adenauera zněl: „Všechny cesty socialismu vedou do Moskvy.“

Ale v roce 1968 Německo zažívalo revoluční vlnu mládežnických protestů. Jejich vůdčí silou byla SDS, studentská socialistická organizace. SDS byla v roce 1961 vyloučena z SPD kvůli „levicovým úchylkám“. Na počátku šedesátých let měla SDS okolo šesti set členů na třiceti univerzitách, včetně Západního Berlína. Když jsem roku 1963 vstoupil

levicově zaměřených studentů, co pomohlo SDS v příklonu k radikální levici.

V roce 1965 skupina sedmi původně anarchisticky orientovaných studentů vstoupila do SDS. Rudi Dutschke, který pocházel z Východního Německa, byl jedním z nich. Rudi a jeho přátelé se pokusili získat na svou stranu ostatní v SDS. Během tří let jeho vliv v orga-

hlavním představitelem, známé jako antiautoritáře.

Rudi a jeho příznivci byli fascinováni významem „subjektivity“ – tím, že lidské jednání může změnit chod dějin. Z Rudiho pohledu byl marxismus tradicionalistů „jednostranný“, protože zdůrazňoval „objektivní“ faktory v dějinách. Napsal, že tento přístup „zničil svobodnou vůli jednotlivce, skupiny, strany – vše se stalo nevyhnutelným. Protože komunismus, beztržní společnost, je rozhodnutou otázkou, nemusíme se obávat jaderného konfliktu.“

V roce 1966 se tyto dva proudy střetly. Představitelé tradiční

do SDS, téměř se nezapojovala do žádných praktických aktivit, kromě přednášek o marxismu. Ale SDS se rozrostla na dva tisíce členů do roku 1967 a zároveň se transformovala v revoluční proud. K této změně došlo částečně kvůli oslabení antikomunistických postojů ve společnosti, opozici proti válce ve Vietnamu a překvapení nad hospodářským poklesem v roce 1966. První „velká koalice“ CDU a SPD, přeplněné univerzity a reforma vysokoškolského vzdělání spolu přispěly k vzrůstající deziluzi mladých lidí. Byl to také zásah skupiny

nizaci značně vzrostl. Někteří z jeho přátel založili v roce 1967 studentskou komunu a vrátili se zpět ke kulturní politice založené na happeninzech a myšlenkách sexuálního osvobození prosazovaných psychoanalytikem Wilhelmem Reichem.

Jednotlivci

Ale sám Rudi se velmi přiblížil revolučnímu marxismu. Kolem roku 1966 měla SDS dvě hlavní frakce – staré členy, známé jako tradicionalisty, a mladší, s Rudim jako jejich

vytvořili vzdělávací program. Tvrdili: „Jako u dělníků, u nichž by se mohlo bez učení strany vyvinout jen odborářské uvědomění, radikálně demokratické vědomí studentů se může vyvinout směrem k vědomí socialistickému jen za pomoci učení SDS.“ Podle nich mohlo být dosaženo socialismu jenom skrze učení strany, ne skrze zkušenost třídního boje zdola. V reakci na to Rudi a jeho příznivci prosazovali orientaci na „provokativní akce“. Věřili, že policejní brutalita naučí studenty mnohem víc o povaze státu než čtení knih.

Filosof Herbert Marcuse, který mluvil na masových studentských mítincích v Německu, Rudiho také ovlivnil. Marcuse napsal v roce 1965 velmi čtený článek nazvaný „Represivní tolerance“. Argumentoval, že síly zákona a pořádku budou vždy bránit ustanovenou společenskou hierarchii a že je nutná „protisíla“, aby ji překonala. Marcus činí závěr: „Když utlačovaní použijí sílu, neukovají nové řetězy, ale zpřetrhají ty staré.“ Učil revoluční studenty, že použití protisíly je ospravedlnitelné a že ti, kteří se zříkají násilí z principu, již podlelehli porážce. Marcuse volal po rozchodu s „represivní tolerancí“ vládnoucích. Pod ní, jak tvrdil, se utlačovaní mohli svobodně vyjadřovat a dokonce „pokojně“ demonstrovat, ale vládnoucí stále používali všechny prostředky, které měli k dispozici, aby je udrželi na dně společnosti.

Dutschkův vliv v organizaci narůstal. V září 1967 získal většinovou podporu v SDS, navzdory argumentu tradicionalistů, že radikální akce si znepřátelí dělnickou třídu a povedou k izolaci studentů.

Výtržnosti

Když Šáh, íránský diktátor, navštívil v červnu 1967 Berlín, SDS proti němu zorganizovala demonstraci. Policejní kulka zabila studenta Benna Ohnesorga na protestu 2. června. Tato událost rozpoutala první širokou vlnu studentských protestů, která otrásla univerzitami a velkými městy. Filosof Jurgen Habermas obvinil o pár dní později Dutschkeho z „voluntarismu“. Tvrdil, že Dutschkeova teorie úmyslných výtržností, které měly demaskovat skryté síly státu, byla pomílená, protože v Německu nebyla revoluční situace. Dutschke, říkal, riskoval životy ostatních studentů.

Rudi odpověděl, že organizovaná protisíla je nezbytná na obranu a že „obvinění z voluntarismu je pro něj poctou“. Tvrdil, že Habermasova „objektivita“ jen brzdila sílící hnutí. Ale Habermas se ve svých obviněních tak úplně nemýlil. Politická situace v Německu revoluční nebyla. Použití síly by bylo ospravedlnitelné, kdyby byla objektivně revoluční situace. Dutschke a jeho příznivci v SDS tvrdili, že v určitém smyslu kapitalismus vždy byl v revoluční situaci. Mysleli tím, že bylo dostatek sociálního

V březnu r. 1968, jeden měsíc před atentátem na něj, navštívil Rudi Dutschke „Pražské jaro“. Vycházel z jednoty celosvětového antiimperialistického hnutí, které začalo v Berkley a rychle se šířilo po všech velkých evropských městech.

Nové revoluční hnutí, tak to viděl Dutschke, bylo antistalinistické a marxistické zároveň. O „reálném socialismu“ v NDR – ve které strávil své mládí, než ji několik málo měsíců před postavením Berlínské zdi opustil – řekl, že na něm bylo „vše reálné, jen ne socialismus“.

21. srpna slyšel o vpádu ruské armády do ČSSR. Ležel stále ještě v nemocnici a sotva se zotavoval z téměř smrtelných střel do hlavy. Prahnu po zprávách, jestli a jak reaguje na invazi SDS (Socialistický německý svaz studentů). V této organizaci byl do doby atentátu vůdčí osobností.

Rudi neměl důvod se stydět: Ve Frankfurtu, Berlíně a dalších městech vyšel SDS do ulic, solidarizoval se „se svými soudruhy v Praze“ a propagoval demokracii rad jako alternativu k stalinismu.

Demonstrace několika stovek studentů ve Frankfurtu vedla 21. srpna 1968 k sídlu sovětské vojenské mise v městské části Niederrad. Autor článku tenkrát narychlo sepsal s dalšími aktivisty frankfurtského SDS následující leták. Pozoruhodná na něm je analýza události v samotné ČSSR, která je značně sofistikovanější než ty, které dnes často slyšíme od samých etablovaných účastníků „Pražského jara“.

SDS SDS SDS SDS SDS SDS SDS SDS SDS SDS SDS SDS

Vpád pěti vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR dramatickým způsobem poukazuje na očividný regres do historicky dávno překonaného stalinismu. Jedná se o další zradu na proletářském internacionalismu. Dovnitř znamená násilné potlačení svobodného socialistického vývoje, jenž je možný pouze sebeurčením lidí. Reformní pokus v ČSSR v žádném případě není krok zpět ke kapitalistickému výrobnímu způsobu.

Hospodářská krize v letech 1962 až 1965 vedla k silným napětím uvnitř politického vedení ČSSR. Z těchto napětí vznikla skupina reformátorů kolem Dubčeka, která načrtla hospodářský program k překonání krize, ve kterém žádala větší pravomoc pro VEDENÍ PODNÍKŮ. Během posledních měsíců se čím dál tím více ukázalo, že tyto hospodářské reformy měli zaplatit především českoslovenští pracující. Viděli jsme propuštění z práce, především v hornictví, a vedoucí reformní politik předpověděl 400 tisíc nezaměstnaných.

Politická liberalizace tedy ještě nebyla socialistická politika, sebeurčení pracující třídy nebylo záměrem. Přesto je zavádění republikánských svobod, jako jsou právo na svobodu tisku a mínění, podstatnou podmínkou pro uskutečnění socialistické společnosti a pro sebeurčení mas. Tak došlo v posledních měsících k stávkám a demonstracím, pomocí nichž se pracující pokoušeli prosadit své požadavky, aby si mohli do budoucna sami zvolit odborové zástupce. Byly to první náznaky rozšířeného politického uvědomění mezi pracujícími, jež si mohlo najít výraz v sebeorganizaci vlastních zájmů v podobě systému rad podobného budapeštským radám pracujících z r. 1956. Tuto možnost nyní zničila vojska pěti států Varšavské smlouvy.

Sovětský svaz již dlouhá léta provádí mocenskou politiku, při které se domlouvá se Spojenými státy, které po celém světě vedou válku proti sociálním osvobozenecům hnutím. Za politiky koexistence si Sovětský svaz a USA domluvily rozdělení světa na mocenské sféry. Takto se umožnilo panujícím byrokraciím v obou státech nerušeně prosazovat své zájmy, které se již dávno zcela osamostatnily od obyvatelstva. Ani plošné bombardování socialistického Severního Vietnamu americkými letectvím nemotivovalo Sovětský svaz k účinné podpoře tohoto národa. Stalinismus již před desetiletími vykládal revoluční sebeosvobodování mas z politické praxe zemí reprezentovaných Sovětským svazem a evropských komunistických stran.

Německý establishment předstírá rozhořčení nad vpádem cizích vojsk do ČSSR. Jsou to titíž politici, jako např. Kiesinger, Strauß a Werner, kteří s uspokojením sledují americkou agresi ve Vietnamu, v SRN svými „nouzovými zákony“ významně omezili republikánské svobody (např. právo na stávku) a dodnes nechtějí prohlásit za neplatnou Hitlerovu Mnichovskou dohodu. Tito politici si nemohou učinit žádné nároky protestovat proti okupaci ČSSR sovětskými vojsky.

Jejich jednání je pokrytectví!!!

SDS protestuje proti násilnému pokusu pěti států Varšavské smlouvy potlačit vydobyté svobody v ČSSR.

SDS SE SOLIDARIZUJE S BOJEM SVÝCH STÁVKUJÍCÍCH ČESKOSLOVENSKÝCH SOUDRUHŮ ZA OSVOBOZENÍ SVÉ ZEMĚ OD STALINISMU!

Skupina SDS Frankfurt
Römerbergu

Dnes v 18. hodin Demonstrace na

bohatství pro svět bez hladu a válek pro celé lidstvo, jen kdyby společnost byla řízena v náš prospěch. To je, samozřejmě, správně. Ale jak se tyto podmínky změní v situaci, v níž je možná úspěšná revoluční změna? Ve svém deníku Rudi dává příklad Che Guevary a gerilových bojů, které podstoupil v Bolívii. Říká: „Revolucionáři musí nejen čekat na objektivní podmínky pro revoluci. Tím, že vytváří lidové „ozbrojené ohnisko“, mohou vytvořit objektivní podmínky pro revoluci pomocí subjektivní iniciativy.“

Převrat

V řeči na konferenci SDS v září 1967 Rudi prohlásil, že „propaganda střílení“ ve třetím světě musí být kombinována s „propagandou činu“ v Německu. To svedlo dohromady myšlenky Che Guevary a ruského anarchisty devatenáctého století Michaila Bakunina. Skupina lidí kolem SDS vyvodila z této analýzy, že ozbrojený boj ve formě městských geril

je třeba k svržení systému. To dalo vzniknout Frakci Rudé armády (RAF) Adrease Baadera a Ulrike Meinhoff. Rudi byl až příliš revoluční realista, aby se

strukturám SDS. Tím Rudi a jeho „antiautoritářská“ frakce bezděky pomohli k rozkladu SDS, k rozplynutí v hnutí.

V Rudiho myšlenkách byla

kolem pěti tisíc revolučních studentů a mladých dělníků – já tam byl společně se dvaceti mladými chemiky a učiteli.

Mladý fašista Josef Bachmann postřelil Rudiho do hlavy v dubnu 1968. Po této události padesát tisíc mladých lidí zablokovalo rozvoz deníku Bild, který vyzýval čtenáře, aby „eliminovali výtržníky“. O měsíc později se odehrála další vlna univerzitních okupací a demonstrací proti zákonu o výjimném

přidal k takovému avanturizmu. Tvrdil, že vyzývat k atentátům na bossy a ministry by bylo chybou, protože tito lidé mohou být snadno nahrazeni.

V Rudiho interpretaci marxismu byly další slabiny. Čerpaje z Bakunina a anarchistů, nazýval svoji frakci SDS „antiautoritářskou“. Ale toto slovo mělo více významů. Zprv znamenalo, že boj musí být zaměřen proti německé společnosti a státu, který byl stále velmi ovlivněn fašismem a nacistickou diktaturou. Ale znamenalo také, že jako proti „autoritářským“ se musí bojovat proti všem organizačním

také další slabina. Pod vlivem Marcuse považoval pracující třídu v rozvinutých zemích za neschopnou být hybnou silou revoluční změny. Podle něj byla pracující třída podplacena vysokým životním standardem a propagandou vládnoucí třídy a médií. Bylo úkolem studentského předvoje využít univerzity jako „bezpečné zóny a jako společenskou základnu, odkud mohou být vedeny boje proti institucím, za levné jídlo pro studenty a boj o státní moc“. V Německu roku 1968 se vedly velké bitvy. Zahrnovaly Vietnamský kongres v Berlíně v únoru, na němž se sešlo

stav, který dával vládě všechny prostředky k zastavení práce parlamentu. Ale policejní síly opět zvítězily. Řešení této hádanky ukázaly masové stávky pracujících ve Francii v květnu 1968, které zatřásl vládnoucí třídou. Ukázaly sílu, kterou mají pracující, aby změnili svět.

Rudi zemřel roku 1979 na následky oné střelby, která mu poškodila rozsáhlé části mozku. Ale miliony lidí po celém světě jsou stále inspirováni boji roku 1968, v nichž hrál tak klíčovou roli.

PŘEKLAD JANA GLIVICKÁ A
THOMAS FRANKE

Přímé akce:

Slovník základních pojmů

Přímá akce (Direct action)

Přímá akce je metoda politického aktivismu vyznačující se svým přímým zaměřením na dosahovaný cíl. Velmi často je prováděna formou občanské neposlušnosti a dochází při ní tedy k porušení zákonů. V plné obecnosti zahrnuje celou škálu metod od

násilných po zcela pokojné. Metody přímých akcí zahrnují ničení majetku a ekonomickou sabotáž (monkeywrenching), blokády objektů či transportů, občanské inspekce a průniky do chráněných objektů, sit-iny, treesitting a další okupace veřejného prostranství, hacktivismus a mnohé další. Někdy

se k přímým akcím řadí také stávky, demonstrace nebo dokonce gerilový boj.

Nenásilná přímá akce (Nonviolent direct action)

Nenásilné přímé akce jsou takové přímé akce, které nepoužívají násilné prostředky. Mnohé skupiny považují

za nenásilné rovněž akce, při nichž dochází k poškození či ničení majetku. Jiné skupiny řadí tyto akce již mezi násilné přímé akce.

Občanská neposlušnost (Civil disobedience)

Za občanskou neposlušnost se považuje vědomé po-

rušování zákonů, nařízení či jiných závazných pravidel ze strany občanů za účelem protestu či manifestace jistého postoje. Protestující přitom přiznávají nelegálnost svého jednání, které však přesto považují za legitimní. Akt občanské neposlušnosti se často používá pro vyjádření nesouhlasu s nějakým platným právním předpisem, kdy je tento předpis úmyslně porušován. Hlubokou tradici si tento druh protestu utvořil v rámci boje za lidská či občanská práva. V Česku se tento druh protestu objevil například při bojkotu poplatků u lékaře.

Občanská inspekce (Civic inspection)

Občanská inspekce je jednou z forem přímých akcí. Jejím podstatou je průnik do zakázané či střežené oblasti nebo objektu (vojenského prostoru či základny, atomové elektrárny,

sídla státní instituce nebo soukromé společnosti, ...). Cílem bývá většinou oblast či objekt alespoň dočasně obsadit, či ho symbolicky uzavřít nebo v něm provést občanskou kontrolu. Oblibu si občanské inspekce získaly u protiválečných hnutí a hnutí bojujících proti jaderným zbraním. Příkladem občanské inspekce byla například akce Nato Game Over v Bruselu, o níž jsme informovali v předcházejících číslech *Solidarity*. Z českého prostředí lze zmínit například okupaci kóty 718 aktivisty Greenpeace – zde se však jedná (zejména svojí délkou) o ne zcela typickou občanskou inspekci.

Sit-in

Sit-in je forma přímé akce spočívající v blokádě jistého prostoru (tovární haly, dopravní komunikace, vstupu do budovy,...) sedícími aktivisty. Protestující obvykle blokují

daný prostor do doby, než jsou splněny jejich požadavky nebo než jsou z místa odstraněni policíí. Předchůdci sit-inů byly tzv. sedací stávky, při nichž sedící stávkující dělníci zablokovali výrobní halu, takže nemohli být nahrazeni stávkáky. Sit-iny byly často používány v protestech proti rasové segregaci v USA.

Monkeywrenching

Monkeywrenching je forma ekonomické sabotáže sloužící k zastavení nebo zpomalení aktivit, které jsou považovány za nebezpečné či destruktivní. Název pochází z anglického monkeywrench (francouzský klíč) a fráze to throw a monkeywrench into the machinery (hodit francouzský klíč do soustrojí). Monkeywrenching je používán zejména ekologickými organizacemi jako Earth Liberation Front, Animal Liberation Front a Earth Libera-

on Army. Přestože způsobené škody mohou být veliké, je vždy učiněno vše pro to, aby nedošlo ke zranění či smrti zvířat nebo lidí. Konkrétní příklady monkeywrenchingu v podání těchto organizací byly například zapálení sídla dřevařské společnosti, zničení úrody geneticky modifikovaných brambor, vyhození elektrického transformátoru,...

Hacktivismus (Hacktivism)

Hacktivismus je, jak již název napovídá, druh přímé akce, který používá metody hackingu k prosazení politických cílů. První případ hacktivismu je zaznamenán z roku 1989, kdy byla počítačová síť NASA infikována červem WANK (Worms Against Nuclear Killers, Červi proti nukleárním zabijákům), který změnil přihlašovací obrazovku počítače na protiválečný nápis.

NATO Game Over ve Španělsku

Deset aktivistů proniklo na základnu NATO Response Force, aniž by byli zatčeni

Ve španělském městečku Bétera vzdáleném asi 20 km od Valencie se 17. května konal již šestý ročník akce, jejímž cílem bylo uskutečnit občanskou inspekci na tamní základně sil NATO Response Force. Pod heslem celoevropské kampaně NATO Game Over, která byla zahájena letošním březnovým dobýváním velitelství NATO v Bruselu, se na jihovýchod Španělska sjelo více než sto aktivistů.

Akce začala v 10:00 orga-

nizačním setkáním, během něho účastníci obdrželi pokyny, taktické plány, mapu okolí a také typické „bílé pláště“ občanských inspektorů. V 11:45 se všichni účastníci s transparenty a vlajkami vydali na tříkilometrový pochod k základně. Hned po příchodu na místo v 12:15 se aktivisté rozdělili do afinitních skupin a rozptýlili po celém obvodu základny. Při tomto přesunu některé skupiny symbolicky uzavřeli základnu obmotáním jejího plotu červenobílou páskou. Krátce po zaujmutí pozic vyrazily afinitní skupiny k útoku na základnu.

Deseti aktivistům se nakonec podařilo proniknout na půdu základny, kde byli zajištěni policíí. Ta je však ihned po předložení dokladů totožnosti a vyvedení z prostoru základny propustila. Letošní úspěšný průnik za ploty s ostnatými dráty byl již druhým podobně zdařilým kouskem v historii pokusů o občanské inspekce na Béterské základně.

Jak již stojí v úvodu článku, občanská inspekce na základně v Bétere se konala jako součást mezinárodní kampaně NATO Game Over, která pod heslem „Wars start

from Europe. Let's stop wars from Europe“ („Války začínají z Evropy. Pojďme je z Evropy také zastavit“) bojuje proti zapojování evropských států do přípravy válek, jako je válka v Iráku, hoštění intervenčních armád či poskytování zázemí pro tyto armády. Další velkou akcí pořádanou pod hlavičkou NATO Game Over bude 14.-15. listopadu mezinárodní Den decentralizovaných akcí proti vojenské infrastruktuře.

**STRÁNKU PŘÍMÉ AKCE PŘIPRAVIL
PETR GLIVICKÝ**

Bolívie:

Tak to vyhrál Evo

Zahlušeno Olympiádou a méně důležité nežli válka v Gruzii zůstalo až k hořkému konci mimo některá média, včetně i těch mamutích, referendum v Bolívii.

Michel Collon popsal situaci a náladu předcházející hlasování ve svém článku „Is Evo in danger after the August 10 referendum? My impressions of Bolivia.“

Některé televizní stanice se o něm vůbec nezmiňují, až

navečer toho dne nám bez dlouhých řečí předložily, že to prezident Morales pravděpodobně vyhrál.

Na CNN byla ponejprve poznámka: „že o jeho osudu bylo rozhodnuto...“ jak, to jsme se měli dovědět později, až po patřičné dávce nápětí.

Pro nás tady v Latinské Americe to už nebylo v té chvíli tajemstvím, mimo to kdo by vážně čekal opak posloužil by lidové zábavě coby lokální

varianta Pepka

Vyskoč. I když možné je ledacos. Jak si to přála česká media nevím. Pro mnohé patrně o moc nejde, co se to děje tam kdesi v nějaké podcivilizované zemi obývané převážně přičmoudlíky jako je i ten jejich prezident. Jaký pán takový krám a naopak.

Stejně to je bolševík nelepšší než ten diktátor Chávez a jemu podobní umounění.

A o nic nejde. Bude chleba

lacinější?

To už si, ale sotva myslí Velký Bratr na Severu. Nejde jistě jen o nerostné bohatství Bolívie, investice mnoha velkých firem a korporátně-koloniální status, který se začíná drobit. Snad nám bude nadbytečně naznačeno, že o regulérnosti referenda lze pochybovat. To už je, ale tak omšelý, že to neuklidní ani na Starých Bělidlech.

Bolivijské referendum se

Bolívie:

pochopitelně netýkalo pouze prezidenta Evo Moralese, jeho reform, indiánského obyvatelstva, a dokonce ani pouze Bolívie.

Neboť mezitím nám vznikla Jihoamerická unie, přesněji Unie jihoamerických národů, tedy União de Nações Sul-Americanas (UNASUL portugalsky), neboli South American Union of Nations, a první pre-

zidentkou UNASUL se stala Michelle Bachelet, prezidentka Chile. Začínají o společné obraně a teď navíc ještě sahají na Ustolary, přestože tyto jsou neklamně pojištěné přímo u Nejvyššího, neboť „IN GOD WE TRUST.“ Brazílský prezident Luis Inácio „Lula“ da Silva, argentinská presidentka Cristina Fernández de Kirchner a nezbytný permanentně

exorcisující nezmar Hugo Chávez kuli pikle v Buenos Aires za účelem „nového finančního systému“, „Čeho se ještě nedočkáme.“

Jižní Amerika se osvobozuje a emancipuje. Severní jako by začínala trouchnivět.

Času je málo, plno práce jinde po světě a voda stoupá.

JOSEF MIKOVEC

SocSol v hnutí

Když je hladina klidná, i vlny způsobené malým kamenem jsou viditelné.

SocSol není velkou skupinou, naše aktivita je však důležitá i v rámci ČR.

1998 Rasisty je zavražděn zahraniční student. SocSol iniciuje sérii bouřlivých protestních demonstrací. Vzniká Iniciativa proti rasismu. Její aktivisté např. přelepují volební billboardy Republikánů, pořádají blokády volebních stánků. Přispějeme k tomu, že v českém parlamentu nesedí fašisté.

2000 V Praze se připravuje sjezd MMF, symbolu sociální a ekologické devastace v globálním kapitalismu. SocSol se aktivně zapojuje do Iniciativy proti ekonomické globalizaci (INPEGU).

Protesty jsou velkým úspěchem hnutí. Na demonstraci se sjede 15.000 lidí, finančníci končí o den dříve.

2002 Ve Florencii se koná první Evropské sociální fórum (ESF). Zde probíhá miliónový protest proti chystané invazi do Iráku. SocSol jako jediná česká antikapitalistická skupina pořádá na fórum výpravu.

Organizujeme také početné kontingenty z ČR na následná ESF v Paříži a Londýně.

2003 Bush útočí na Irák. SocSol inspirovane vznik Iniciativy proti válce a podílí se na jejím fungování. Iniciativa se stává ohniskem demonstrací proti chystané invazi.

I v lidé v ČR se tak zapojují do největší světové protiválečné demonstrace v dějinách. 15.2.2003 protestuje 15 miliónů lidí.

USA a Británie dnes uvažují, jak se stáhnout. K tomu značně přispělo protiválečné hnutí.

2006 Provalují se plány na vybudování americké základny. Vzniká Iniciativa Ne základnám. Do této doby sdružuje více než šedesát organizací, organizuje petici, debaty, demonstrace a happeningy. U vzniku však byly skupiny pouze tři – a hádejte, kdo byl zase u toho?

Zastavení základen by bylo velkým vítězstvím demokracie v ČR a posílením hnutí proti globálnímu kapitalismu a válce.

Hnutí Duha:

Klausův film je na omluvu, rozhodl regulátor

Kontroverzní film Velký podvod s globálním oteplováním, jenž polemizuje s výsledky klimatologických výzkumů a který před rokem v Praze prezentoval prezident Václav Klaus, je „nepoctivý a nespravedlivý“. Rozhodl to britský mediální regulátor. Televizní stanice, jež pořad odvysílala, se musí omluvit.

Podle regulátora – úřadu Ofcom – producenti programu překrucovali názory předních odborníků. Rovněž prezentace opatření, která mají snižovat exhalace skleníkových plynů, byla podle rozhodnutí neobjektivní. Ostrý komentář ve filmu přitom označuje za „paušální a divoký“, tudíž může „zakrývat skutečnost“, že film „velmi agresivně“ polemizuje s „většinovým vědeckým konsensem“.

Oceanograf Carl Wunsch, profesor na Massachusetts Institute of Technology, Ioni

obvinil autora filmu z manipulace s jeho názory. Natočené interview podle něj sestříhal tak, že vědec v pořadu vystupuje, jako by prezentoval přesný opak toho, co si ve skutečnosti myslí. Bývalý hlavní vědecký poradce britské vlády sir David King si zase stěžoval, že snímek kritizuje slova, která nikdy neproněsl. Odborníci také programu vytýkali podvody a falšování údajů.

Regulátor přitom usoudil, že nemá právo posuzovat, zda film věcně správně prezentuje odborné problémy. Kompetence Ofcom se totiž omezují na kontrolu, jestli programy jsou nestranné ve „významných politických a průmyslových kontroverzích“. Úřad však dospěl k závěru, že „souvislost mezi lidskou aktivitou a globálním oteplováním“ byla v době vysílání už dostatečně jasná – srovnává ji se souvislostí me-

zi virem HIV a onemocněním AIDS –, takže o žádnou „významnou kontroverzi“ nejde.

Vojtěch Kotecký z Hnutí DUHA řekl:

„Omluvu divákům nedluží pouze jedna britská televizní stanice, ale rovněž prezident a jeho Centrum pro ekonomiku a politiku. Prezidentovy argumenty v českém veřejném mínění příliš nezabraly a teď budou ještě pod dvojnásobným drobnohledem.“

Shrnutí hlavních výhrad, které vědci k podvodům ve filmu měli:

www.hnutiduha.cz/index.php?cat=zpravy&id=516&year=2007%3E%3Cspan%20class=

Kompletní rozhodnutí britského regulátora:

www.ofcom.org.uk/tv/obb/prog_cb/obb114/

CITÁTY MĚSÍCE:

„Politický význam umístění americké radarové základny na našem území daleko předčí jeho význam bezpečnostní - zařadíme se mezi důležité evropské hráče.“ Jan Zahradil, europoslanec za ODS, 10.7.08 Hosp. nov.

„Překvapením posledních měsíců není, že se růst zpomalil. Nýbrž že vůbec ještě nějaký je.“

"Tato krize je jiná - událost, která se stává jednou nebo dvakrát za století." Alan Greenspan, americký ekonom a bývalý ředitel FEDu (Systém federálních rezerv USA).

„Chci vést s Rusy dialog. Chci, aby se stáhli z Gruzie co nejdříve to bude možné. Stojím o dobré vztahy mezi USA a Ruskem. Ale v jednadvacátém století jeden národ nenapadne jiný národ.“ Presidenstký kandidát John McCain v reakci na dění v Gruzii. Co Afghánistán a Irák, John?

Jsme aktivní v hnutí proti základnám USA

Organizujeme protesty proti Bushově "nekonečné válce"

Jsme aktivní v hnutí proti globalizaci korporací

Jsme proti školnému, deregulaci nájemného, sociálním škrtům

ZDOLA

PROTI

GLOBÁLNÍMU

KAPITALISMU

- ☐ Chci více informací o SocSol a jejích aktivitách
- ☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:.....

Adresa:.....

Telefon:.....

E-mail:.....

Vyplněný ústřížek pošlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.

PŘIDEJTE SE K SOCSOL!

Za čím stojíme

Proti kapitalismu

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracujících většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejích výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládou tříd a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948-89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

Za socialismus zdola

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

Solidarita

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracujících tříd a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

Revoluční organizace

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

www.socsol.cz

Za hospodářským úspěchem Brazílie

Na povrchu je „success story“ - prezident Lula, představitel PT- Strany pracujících se stále v Brazílii těší značné popularitě. Ekonomika je relativně stabilní a tak je pravděpodobné, že Lula bude moci určit svého nástupce v příštích prezidentských volbách v roce 2010. Ale kam Brazílie skutečně směřuje, můžeme poznat pouze, nahlédneme-li pod povrch předkládaný vládními propagandisty.

Zatímco hojné brazilské zemědělské produkty na rostoucím světovém trhu zaručovaly jistý stupeň stability, skutečný hospodářský rozvoj nebyl velký.

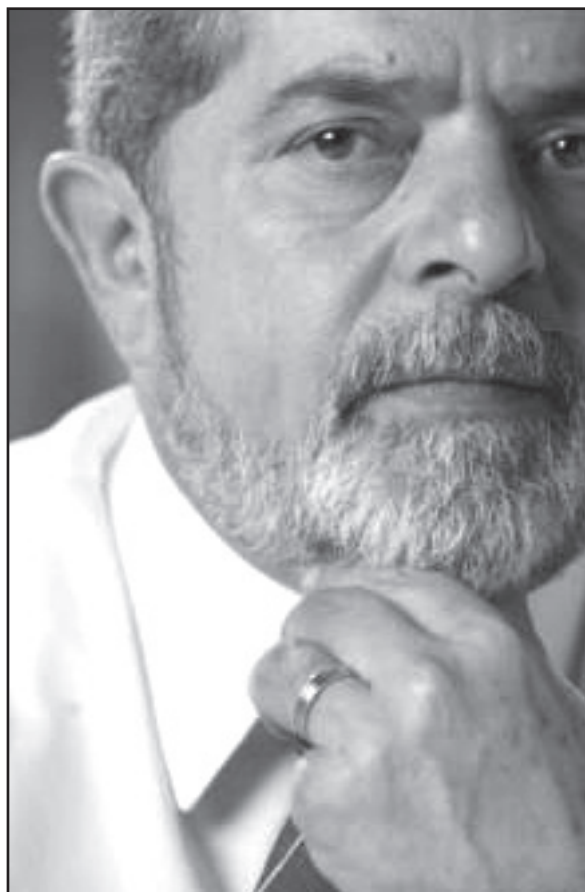
Ekonomický růst v roce 2008 byl odhadnut na pouhých 5.3 procent - méně nežli ve 13 ostatních latinskoamerických zemích.

Došlo k mírnému zlepšení v distribuci příjmu a vytvoření spíše formálních, ale špatně placených zaměstnání. Nicméně tyto reformy blednou ve srovnání se zlatou žní, kterou mají za Lulovy vlády bohatí.

Petrobras, státní producent a distributor nafty překonal letos Microsoft, coby třetí největší korporace na americkém kontinentě. Brazilské banky dosáhly rekordů v následném zisku. Loňského roku vzrostl

o 46 procent počet Brazilců, kteří investovali více nežli 1\$

kde třetina obyvatel žije pod úrovní chudoby. Militantní Lu-

milión do akcií. A to v zemi,

la zahájil práci na několika velkých projektech jako je kupř. série hydroelektráren. Organizované protestní akce místních obyvatel proti ekologickým a ekonomickým důsledkům těchto projektů byly marginalizovány.

Licence pro tyto destruktivní projekty vlastní ministerstvo životního prostředí.

Toto bylo důvodem proč populární ministryně Marina Silva, spolupracovnice významného dělnického vůdce Chico Mendese byla nakonec nucena odstoupit na protest proti pro-business strategii Lulovy vlády.

Lula si získal mezinárodní reputaci jako zastánce produkce bionafty coby alternativy k fosilním palivům.

Hnutí bezzemků (MST) a

brazilské environmentalistické skupiny zahájily debatu o nebezpečích velkých plantáží cukrové třtiny. Je pravděpodobné, že tyto plantáže bude vytlačovat malé a střední pěstitele ve prospěch velkého národního a nadnárodního agrobiznisu, který již podstatně ovládá brazilské zemědělství. Aktivisté se také obávají, že k produkci bionafty bude využívána půda zoufale potřebná pro produkci potravin. Lula hraje na poli mezinárodní politiky jemnou diplomatickou hru. Upustil od kritiky Spojených Států. I s vědomím, že většina jeho stoupenců jsou současně stoupenci levicových vlád Hugo Cháveze ve Venezuele a Evo Moralese v Bolívii, Lula zachovává umírněný postoj, nezapojuje se do kritiky imperialismu, ale udržuje odstup od hnutí v těchto zemích.

Brazilská intervence na Haiti jednoznačně odhaluje lživost Lulovy neutrality.

Od roku 2004 Brazílie udržuje více než 1000 vojáků jako součást údajné "peacekeeping" mise na Haiti.

Tato mise selhala a brazilští vojáci zapojeni v brutálních akcích proti protestujícím uvolňovali cestu instalaci proamerického režimu. Brazilská role na Haiti byla zostuzením anti-imperialistického původu Strany pracujících. Opozice, žel selhala ve vyvození závěrů ze zklamání pocitovaném mnoha Brazilci.

Strana Socialismus a svoboda (PSOL) i nadále získává pozornost, ale aktivisté strany mají nesnadný úkol zajistit masovou účast v konkrétních zápasech, aby se strana nestala pouze další součástí parlamentu.

Úkoly levicového a sociálního hnutí jsou jasné - pokračovat v odhalování chyb v Lulově strategii, organizovat místní akce a jejich soustředěním ve sjednocené opozici a prací v PSOL vybudovat politickou alternativu.

PŘEPRÁVIL JOSEF MIKOVEC

Předplatte si Solidaritu

- ☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč (včetně poštovného - dotujeme polovinu)
- ☐ Distribuční předplatné - chci si předplatit .... exemplářů časopisu.

Jméno:.....

Adresa:.....

Telefon:.....

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz. Info: 775205682